

Pennun tapakasvatus ei ole vaikeaa

Teksti: Jennina Rakkavaara, Päättymätön bordercolliet ja shetlanninlammaskoirat

Koiranpennun matkalla kohti aikuisuutta on monta erilaista kehitysvaihetta. Näiden vaiheiden aikana tehty työ palkitaan viimeistään sitten, kun koirra on kasvanut aikuiseksi. Tekemätön työ taas saattaa näyttäytyä erilaisina epätoivottuina käytösmalleina- ja häiriöinä, jotka rikkovat koiran ja ihmisen välistä harmoniaa sekä isoissa laumoissa elävien koirien välejä. Kun yhteiset pelisäännöt ovat kaikille selvät, on arki selkeää ja stressitöntä jokaiselle osapuolelle.

Kasvattaja pystyy tekemään omalta osaltaan paljon hyvää alkutyötä pentujen elämän alkutaipaleella, jolloin uuden omistajan ei tarvitse aloittaa kaikkea aivan nollasta. Toisaalta, vaikka luovutuskäisen pennun ottaisiakin aivan alkukan-

taisista olosuhteista, ei peli ole vielä suinkaan menetettyä koirien ihailtavan hyvän sopeutumiskyvyn ansiosta. Uusi pentu on kuin avoin kirja, joten on paljon myös uudesta omistajasta kiinni, millainen tarina yhteiselosta syntyy.

Pentu muuttaa uuteen kotiin

Yleinen luovutusikä on 8 viikkoa, joka tarkoittaa sitä, että pentu vieroitetaan lopullisesti emostaan sekä mahdollisista pentuesisaruksistaan, mikäli se muuttaa syntymäkodin ulkopuolelle. Pennulla saattaa olla edessä pitkä auto- tai juna-matka vieraassa kulkuneuvossa vieraan ihmisen kanssa. Pennulle kannattaa antaa ensin aikaa vain tutustua omaan tahtiin sen uuteen elinympäristöön, ih-

misiin sekä kodin toisiin koiriin, mikäli ne eivät oletusarvoisesti tee pennulle pahaa. Jokaisella ihmisellä on omanlaisensa ääni- ja elekalvaidinsa, jonka opettelu-miseen pennulla menee väistämättäkin hetki.

Kotiutumisen jälkeen alkaakin sitten pennun sosiaalistaminen eli sen altistaminen erilaisille asioille, ympäristöille ja tilanteille. Tämä hoituu lähes itsestään, kun ottaa pentua mukaansa eri paikkoihin, kuten kauppareissuille autoon odotamaan. Minulla on tapana ottaa pentua mukaan kaikkialle, mihin koiran kanssa saa mennä. Pieni pentu on helppo napata vaikka sylissä mukaan mihin vain, ja jo viiden minuutin oleilu täysin vieraassa paikassa on riittävä aika ihmetellä uutta maailmaa.

Pienenä pentua kannattaa pitää mukana paljon. Lyhytkin aika uusia tilanteita ja kohtaamisia valmistaa pentua aikuisuuteen.

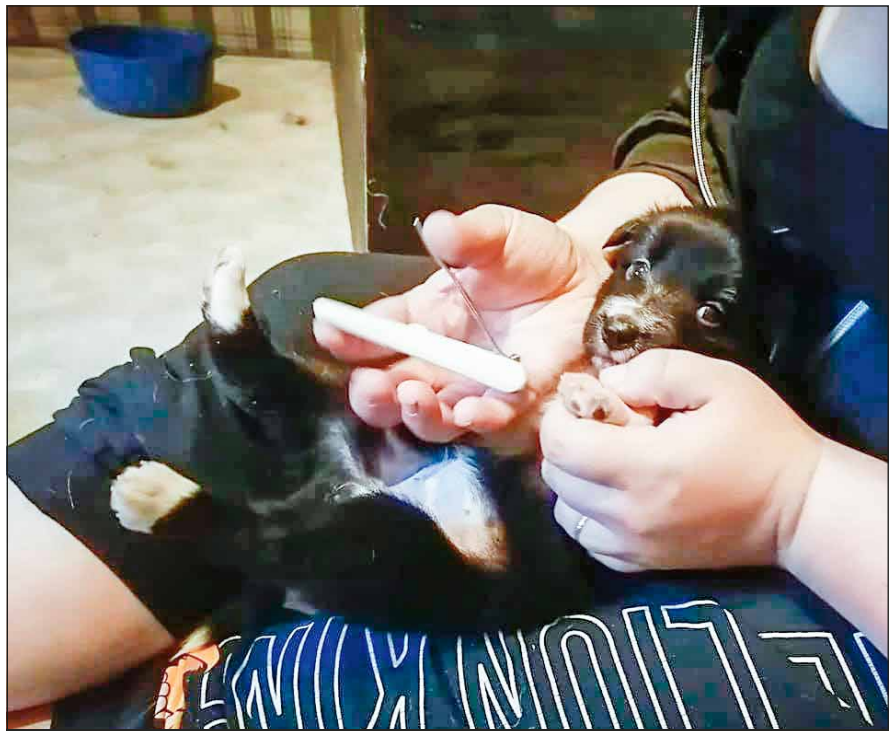
KUVA: PÄÄTTYMÄTÖN KUVA-ARKISTO

Ensimmäisiä opeteltavia asioita

Ensimmäisenä jokaisella koiralla alkaa oman nimen opettelu, mistä koostuu myös tulevaisuuden yksi tärkeimmistä työkaluista, luoksetulo. Mikäli pentu ei ole tottunut kasvattajan luona syömään kädestä, ei ole huono ajatus antaa pennun esimerkiksi syödä päivittäiset ateriansa käden kautta. Kun kädestä syöminen sujuu, voi kättä lähteä viemään pennusta pois päin ja antaa sen seurata käden liikettä samalla syöden. Tämän jälkeen takataskussa onkin jo yksi hyvin helppo palkkausmenetelmä. Kasvattajanäkökulmasta olen todennut erittäin helpoksi opettaa pennuille päivittäisiin aterioihin liitettävän kutsuäänien, joka helpottaa pennun nimen opettamista myös uudessa kodissa. Kutsuääni + pennun tuleva nimi → ruokaa. Tämä kaava on helppo, sillä pentu on jo oppinut yhdistämään kutsuäänien tulevaan ruokaan eli palkkaan. Kun nimen opettelua lähdetään opettamaan nollasta, huolehdi, että pentu on vastaanottavaisessa mielentilassa. On aivan turha huutaa Reku, Reku, jos pentu on päättänyt lähteä juoksemaan vastakkaiseen suuntaan ja sillä ei ole vielä käsitystäkään omasta nimestä. Älä myöskään hie nimeä turhaan, ettei siitä sanasta tule pennulle yhdentekevä. Mitä useammin pentu huomaa, että oma nimi tarkoittaa mieleistä palkkaa, sitä nopeammin se oppii oman nimensä.

Yhteisten pelisääntöjen nimissä opettaviin asioihin kuuluu myös rajoittamiskäsky eli kansankielellä **ei**. Asiasta ollaan nykymaailmassa montaa mieltä, mutta henkilökohtaisella tasolla olen huomannut koiran elämän olevan stressittömämpää, kun sille on selvää, mitä saa ja mitä ei saa tehdä. Ei-sanan opettamiseen ei kuitenkaan liitetä väkivaltaa tai ilkeyttä, vaan pentu ohjataan tekemään sallittua asiaa ja se saa palkan siitä. Jos pentu alkaa vaikka hamuilemaan sähköjohtoa, sille opetetaan ”ei” tai vaikka jokin äänivinkki ”tsot” ja ohjataan se syömään vaikkapa luuta tai leikkimään omalla lelulla. Paimentavien rotujen ollessa kyseessä mieleen saattaa juolahtaa esimerkiksi perheen muiden koirien tai ohikulkevien autojen paimentaminen myöhemmässä kehitysvaiheessa, niin silloin on erityisen

Kynsien leikkausta ja muita toimenpiteitä varten tottumiseen pentu kannattaa ottaa syliin ja ensin silittelä sitä rauhoittavasti. Siinä samalla napsitaan kynnet ja tutkitaan korvat, suun, pentu läpikotaisin, jolloin pentu oppii yhdistämään hoitotoimenpiteet rauhallisiin ja miellyttäviin tilanteisiin. Tärkeää onkin muistaa, että pennun pitää olla ensin rauhoittunut, jotta miellyhtymät ovat oikeat.

KUVA: PÄÄTTYMÄTÖN KUVA-ARKISTO

tärkeää, että koiralla on jo käsitys siitä, mitä kieltokäsky tarkoittaa.

Tietenkin sitten tulevaisuuden eläinlääkärireissuja silmällä pitäen on aloitettava myös totuttelu pantaan ja talttimeen sekä hoitotoimenpiteisiin. Ensimmäinen rokotus on pennulle ajankohtainen 12 viikon iässä ja olisi kaikkien – pennun sekä eläinlääkärin – kannalta suotavaa, että pennulla on käsitys siitä, ettei esimerkiksi suuhun katsominen merkitse kuolemaa ja, että tilanteesta ei tarvitse rimpuilla kaikin voimin pois. Tämä koskee myös muita hoitotoimenpiteitä, kuten kynsien leikkausta. Itse suosin sitä, että otan pennun rauhoittumaan syliin ja silittelen sitä rauhoittavasti. Siinä samalla sitten napsin kynnet sekä katson korvat, suun sekä käyn läpi pennun läpikotaisin, jolloin pentu oppii yhdistämään hoitotoimenpiteet rauhallisiin ja miellyttäviin tilanteisiin. Tärkeää onkin muistaa, että pennun pitää olla ensin rauhoittunut, jotta miellyhtymät ovat oikeat. Pennun voi myös palkita jokaisen kynnen leikkaamisen jälkeen, mutta on syytä huomioda, että palkka aina nostattaa hieman viretilaa ja itse rauhoittuminen pitää aloittaa sitten alusta.

Pennulle on hyvä antaa mahdollisuus myös leikkiä omanikäisten ja -kokoisten kavereiden kanssa silloin tällöin, jotta koirasosiaaliset taidot pysyvät yllä ja eritoten, mikäli pennulla ei ole koirakavereita kotona.

Kehitysvaiheiden ongelmakohdat

Paimenkoiran pennuilla usein ennemmin tai myöhemmin tulee vastaan hetki, kun paimennustaipumuksia testataan epätoivottuihin asioihin kuten muihin koiriin, ihmisiin, pyöriin, autoihin jne. Tämä kannattaa kitkeä pois heti ensioireiden ilmennyttyä, sillä mitä kauemmin se saa tehdä epätoivottua ja itsestään palkitsevaa käytöstä, sitä vaikeampi siitä on päästä eroon. Ja ei, paimenkoiran ei tarvitse saada paimentaa kaikkea sen ympärillä olevaa, vaan pelkästään niitä paimennettavia eläimiä sitten, kun se on ajankohtaista. Muutenkin on syytä huomioda, että ylimääräisten asioiden turha käyttäminen on aina stressi koiralle itselleen.

Koska pennulle on jo aiemmin opetettu kielto sana, niin epätoivottujen asioiden poiskitkeminen menee samalla kaavalla:

Tilhi (Päättymätön Lakeus) mukana lenkillä katselemassa muiden koirien touhuja.

KUVA: PÄÄTTYMÄTÖN KUVA-ARKISTO

hajun. Tätä ei kannata ottaa henkilökohtaisesti, mutta ei sitä kannata myöskään painaa villaisella. Tässä vaiheessa itse suosin kevyttä ja pitkää liinaa hienotunteiseen muistutukseen asioiden priorisoinnista. Etenkin jos nuorukaisella on tapana lähteä täysin päinvastaiseen suuntaan, mistä luoksetulokutsu kuuluu. Näin ollen liina pysäyttää aiheet väärästä etenemissuunnasta ja koiralla on vielä mahdollisuus valita uudelleen. Liinan käytön aloitan herkästi senkin takia, että mitä useammin koira oppii sillä olevan valinnanvaraa, sitä useammin on riski väärälle valinnalle. Mitä useammin sen saa palkattua oikeasta valinnasta, sitä nopeammin tämä kehitysvaiheen notkahdus menee ohi.

Kun pentuhampaat vaihtuvat pysyviin, se aiheuttaa kutinaa ikeniin. Tähän kehitysvaiheeseen liittyy siis erityisen paljon halukkuutta helpottaa ienten kutinaa järsimällä kaikkea mahdollista ja mahdotonta. Helpoimmalla tässä kohtaa pääsee, kun tarjoaa nuorelle koiranalulle runsaasti sallittua järsimistä.

epätoivotun käytöksen ensiaste → kielto → ohjaus oikeaan tekemiseen → palkka.

Mitä pienemmästä eleestä huomaa epätoivotun käytöksen alkamisen, sitä nopeammin sen saa ennakkoivalla toiminnalla pois. Mitä pidemmälle antaa epätoivotun käytöksen kehittyä ja ilmentyä, sitä työläämpää on saada koiran huomio kiinnittymään omistajaan. Paimenkoiran yksi parhaista palkoista itselleen on kytätä, joten siihen kannattaa todella kiinnittää huomiota, jotta se kokisi tarpeelliseksi vaihtaa tämän oman itsensä hauskuuttamisen ihmisen kuuntelemiseen. Tämä on myös avainasemassa siinä kohtaa, kun koiran kanssa lähdetään paimentamaan oikeasti eläimiä – se on saatava sieltä myös pois.

Luoksetulon kohdalla tapahtuu yleensä jossain kohtaa pieni taantuma, vaikka pentuajan luoksetuloharjoitukset olisikin tehty oikein. Nuoren koiran korvien välissä vain tapahtuu niin paljon kaikkea, ettei kaikki asiat pysy siellä aina täysin jäsennehtyinä. Nuori koira siis saattaa tietää varsin hyvin nimensä ja mitä sen kuuleminen merkitsee, mutta valitsee tästä huolimatta silti mieluummin oman touhunsa tai jonkun mielenkiintoisen

Isompikin koiralauma on hyvin hallinnassa, kun niille on ajoissa kerrottu, miten käyttäydytään. Tällä tavoin ehkäistään myös vaaratilanteita ja kaikilla on turvallinen olla.

KUVA: PÄÄTTYMÄTÖN KUVA-ARKISTO

Mustavalkoisuus toimintatavoissa luo koiralle turvallisen ympäristön elää ja olla. Tällöin sen käytös niin ihmisiä kuin toisia lajitovereitakin kohtaan on asiallista ja erilaiset tilanteet sujuvat rauhallisesti.

KUVA: PÄÄTTYMÄTÖN KUVA-ARKISTO

Kunnon koirakansalainen

Jokainen määrittelee itse sen, mikä omasta mielestään on kunnon koirakansalainen. Tärkeintä on, että arki on sujuvaa ja sellaista, millaista siitä itse haluaa. Työn määrä kunnon koirakansalaiseksi riippuu omien odotusten ja koulutustaitojen lisäksi koiran perusluonteesta omaksuntakykyineen ja miellyttämisenhaluineen. Itse pidän siitä, että useamman koiran laumassa jokaisella on oikeus omaan rauhaan ja esimerkiksi lenkkeillä ilman kenenkään kyttämistä. Ovista ei rynnätä, vaan odotetaan oma nimi. Lenkkeillä voidaan sekä vapaana hallitusti sekä hihnassa vetämättä. Kaikki hoitotoimenpiteet ovat aina suoritettavissa niin minun kuin muidenkin toimesta.

Jokaisella on myös jonkinlainen paikallapysymiskäsky, jos vaikka lenkillä tuleekin joku yllättävä tilanne vastaan. Arki on vaivatonta silloin, kun lauman jäseniin voi lähtökohtaisesti luottaa – niin hyvin, kun eläimiin nyt voi – ja harmoninen lauma on myös mitä mainioin kasvualusta pennuille sekä myös ulkopuolisille koulutuksiin tuleville koirille. Malliopimista ei myöskään kannata vähätellä ja mikäs sen helpompaa kuin antaa lauman vanhempien jäsenten näyttää pennulle hyvää esimerkkiä toivotusta käytöksestä. Harmonian saavuttamiseen vaaditaan myös yhteisien pelisääntöjen noudattamisen sekä koiran ja ihmisen välisen toimivan suhteen lisäksi sitä, että koirat saavat olla koiria ja niille tarjotaan

tarvittava määrä mieluista aktiviteettia. Jotkut käytöshäiriöt esimerkiksi juontavat juurensa siitä, että koiralle on tarjottu liian vähän lajin- ja rodunomaista aktiviteettia, joka tarkoittaa fiksun rodun kohdalla sitä, että myös aivot tarvitsevat väsytystä.

Moni saattaa vielä nykyäänkin olla sitä mieltä, että kyllä niistä ihan kelpokoiria tulee, vaikka eivät pääsisikään pihan perältä tarhasta muualle kuin töihin tarvittaessa. Varmasti osa koirista suoriutuu elämästä ilman ulkomaailman kontakteja, mutta muuttujien sattuessa kohdalle, näiden peräkammarin poikien kanssa tehdäänkin sitten runsaasti töitä, jotta ne saadaan totututtamaan elämän perusasioihin. ■

